

NACIONALINĖ LOTYŅŲ KALBOS IR ANTIKOS KULTŪROS OLIMPIADA
2023 m.

Trečius ir daugiau metų besimokantiems moksleiviams

Užduočių atlikimo laikas 1 val. 30 min.

dalyvio vardas, pavardė

mokyklos pavadinimas

Maksimalus taškų skaičius 90

Vertinimas:

TEKSTAS. De domo Romana

Domus Rōmāna aliter aedificābātur atque nostra. Eī nōn erant fenestrae, nisi perpaucae et parvulae. In mediā parte domūs erat ātrium, quod forāmine tēctī illūstrābātur. In pavīmentō ātriī cisterna erat, impluvium **nōmināta**, quae aquam imbrium, per forāmen dē tēctō **mānantem**, colligēbat. Huic forāminī nōmen erat compluvium. In ātriō erat larārium, ubi parva simulācra larum **collocāta** erant. Praeterea in ātriō pater familiae māne amīcōs et clientēs salūtāre solēbat. Alia cella domūs tablīnum erat, in quō familia ōlim cenābat et unde aditus in hortum patēbat. Ātrium **circumdatum** est cubiculīs parvīs et angustīs. Maxima ōrnātissimāque omnium cellārum fuit trīclīnium vel cēnāculum, ubi dominus cum hospitibus **invītātis** cenābat. Ā cēnā cēnāculum nōminātur, sed „trīclīnium“ verbum Graecum oriġine est et „trēs clīnās“ sīgnificat. Nam Rōmānī in lectīs (Graecē clīnīs **appellātīs**) **accubītī** cēnāre cōnsuētī sunt. **Prōcēdente** tempore domūs nōbīlium Rōmānōrum ampliōrēs et magnificiōrēs **factae** sunt. Velut dē domō Caesaris ūnus poēta Rōmānus scrīpsit: „Ūna domus urbs est“. Sed ā Cicerōne, ōrātōre et scrīptōre clārissimō, hoc dictum esse trādītur: „Nec domō dominus, sed dominō domus ornanda est“.

atque <i>čia</i> negu	angustus, a, um siauras; ankštas
fenestra, ae f langas	aditus, ūs m įėjimas
perpaucī, ae, a labai nedaug, nedaugelis	hortus, ī m sodas; daržas
forāmen, inis n skylė, anga, kiaurymė	pateo, uī, – ēre būti atviram, vertis
tēctum, ī n stogas	aedēs, is f kambarys
pavīmentum, ī n grindys	ceno, āvī, ātum, āre pietauti, valgyti
imber, ris m lietus	cēna, ae f pietūs, puota
māno, āvī, ātum, āre tekėti, lietus	clīnē, ēs f [gr.] lova; gultas
focus, ī m židinys, ugniakuras	lectus, ī m lova; gultas
larārium, ī n lararijus – šventyklėlė, kur buvo laikomos namų globojančių dievybių larų statulėlės	accumbo, cubuī, cubitum, ere (atsi)gulti cōnsuēscō, suēvī, suētum, ere priprasti, būti pratusiam
cubiculum, ī n kambarys, miegamasis	prōcēdo, cessī, cessum, ere praslinkti (<i>apie laiką</i>)
māne ryte, anksti	procedente tempore laikui bėgant, ilgainiui
circumdo, dedī, datum, dare apsupti	amplus, a, um platus, erdvus, didelis

A. TEKSTO SUPRATIMAS

1. Atsakykite į klausimus, parinkdami teisingą atsakymą.

- i. Media et ampla pars domus Romanae erat atrium. (a) verum (b) falsum
- ii. Atrium fenestras non habebat et solum per compluvium illustrabatur. (a) verum (b) falsum
- iii. Aliae aedes in domo Romana magnas fenestras habebat. (a) verum (b) falsum
- iv. In atrio tota familia conveniebat et cenabat. (a) verum (b) falsum
- v. Cella, in qua Romani cenabant, caenaculum vel triclinium nominata est. (a) verum (b) falsum
- vi. In tablino dominus amicos et clientes mane salutabat. (a) verum (b) falsum
- vii. Domus Caesaris erat modica et mediocris. (a) verum (b) falsum
- viii. Domus, ut Cicero docet, dominum suum ornare debet. (a) verum (b) falsum

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

2. Atsakykite į klausimus lietuviškai. Išrašykite tą teksto atkarpą, kurioje apie tai kalbama.

Pvz.: Kaip vadinama svarbiausia romėniško būsto patalpa? Kur ji paprastai būdavo?

Atrijus. Namō viduryje. In media parte domus erat atrium.

i. Kaip į atrijų patekdavo šviesa?

Pro angā stoge, vadinamą compluvijumi. Atrium forāmine tēctī illūstrābatur.

ii. Kas yra impluvijus ir kur jis būdavo įtaisytas?

Cisterna, atrijaus grindyse. In pavīmentō ātriū cisterna erat.

iii. Kam reikalingas impluvijus?

Surinkdavo lietaus vandenį. aquam imbrium, per forāmen dē tēctō mānantem, colligēbat

iv. Kas yra kompluvijus?

Anga stoge. Foramen in tecto

v. Iš kurio kambario buvo išėjimas į sodą?

Iš tablino. tablīnum erat, unde aditus in hortum patēbat

vi. Iš kokio žodžio kilęs žodis caenaculum?

Iš žodžio cena „puota, pietūs“. Ā cēnā cēnāculum nōminātur.

vii. Kokia yra žodžio „triklinijus“ kilmė ir reikšmė?

Graikiškas žodis, reiškiantis „tris lovas/ gultus. „trīclīnium“ verbum Graecum orīgine est et trēs clīnās sīgnificat

viii. Kaip romėnai valgydavo?

Atsigulę ant gultų: Rōmānī in lectīs accubitī cēnāre cōnsuētī sunt.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

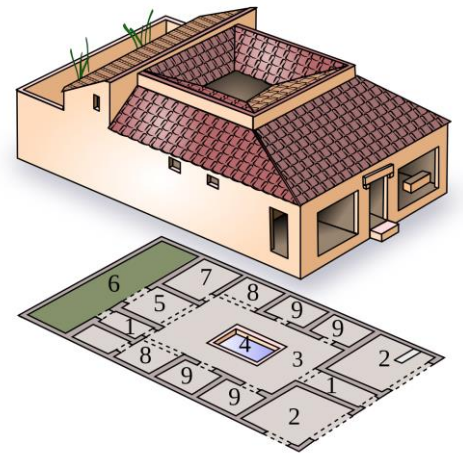
ix. Išverskite Cicerono posakį *Nec domō dominus, sed dominō domus ornanda est. Ne namas šeimininką, bet šeimininkas namą turi puošti.*

Vertinimas: Už teisingą atsakymą 2 taškai.

Suma:

3. Išžiūrėję į paveikslėlį, atsakykite į klausimus.

- a. Pabraukite tas namo patalpas, kurios buvo paminėtos tekste.
Atrium, impluvium, tablinum, hortus, triclinium, cubiculum
- b. Pažymėkite patalpas ar namo dalis, kurios buvo paminėtos tekste, bet nepažymėtos paveikslėlyje.
Fenestrae, compluvium, tectum, cisterna, cenaculum.
- c. Nurodykite bent du romėniško namo skirtumus nuo dabartinių namų.
Pvz., Neturėjo langų arba tik labai mažus. Per skylę stoge patekdavo šviesa. Per skylę stoge sutekėdavo lietaus vanduo. Ir pan.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 2 taškai
(daugiausia 6).

Suma:

1. fauces	4. impluvium	7. triclinium
2. tabernæ	5. tablinum	8. alæ
3. atrium	6. hortus	9. cubiculum

B. GRAMATIKA

1. Suraskite tekste ir įrašykite po vieną nurodytos formos veiksmažodį.

Praesens indicativi passivi	<u>nōminātur, traditur</u>
Imperfectum indicativi passivi	<u>aedificābātur, illūstrābātur</u>
Perfectum indicativi activi	<u>scrīpsit</u>
Perfectum indicativi passivi	<u>cōnsuētī sunt, factae sunt</u>
Plusquamperfectum indicativi activi	<u>collocāta erant</u>
Participium futuri passivi (gerundivum)	<u>ornanda</u>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užpildytą eilutę 1 taškas (daugiausia 6).

Suma:

1. Suraskite tekste ir įrašykite į lentelę visus aukštesniojo ir aukščiausiojo laipsnio būdvardžius.

Gradus comparativus	Gradus superlativus
<u>ampliōrēs</u>	<u>maximum</u>
<u>magnificiōrēs</u>	<u>ōrnātissimum</u>
	<u>clārissimō</u>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai išrinktą žodį 1 taškas (daugiausia 5).

Suma:

2. Atsakykite į klausimus, pasirinkdami teisingą variantą (galimi du teisingi).

i. **Daiktavardis** *domus* yra:

- a. daugiskaitinis c. mot. g.
b. vyr. g. d. niekatrosios g.

ii. **Veiksmazodžiai** *nōminātur* ir *trāditur* skiriasi:

- a. nuosaka c. laiku
b. asmenuote d. asmeniu

iii. **Daiktavardžiai** *tēctī* ir *forāminī* skiriasi:

- a. linksniu c. gimine
b. skaičiumi d. linksniuote

iv. **Daiktavardžiai** *ōrātōre* ir *tempore* skiriasi:

- a. linksniu c. gimine
b. skaičiumi d. linksniuote

v. **Veiksmazodžiai** *collocāta erant* ir *erant* skiriasi:

- a. nuosaka c. laiku
b. skaičiumi d. asmeniu

vi. **Frazėje** *In atrio olim focus erat 'in atrio'* atsako į klausimą:

- a. unde? c. quando
b. quo? d. ubi?

vii. **Frazėje** *pater familiae mane amicos salutare solebat 'mane'* atsako į klausimą:

- a. unde? c. quando?
b. quo modo? d. quam diu?

viii. **Frazėje** *ā Cicerōne ... hoc dictum esse trāditur 'a Cicerone'* yra:

- a. Abl. separationis c. Abl. Auctoris
b. Abl. causae d. Abl. loci

ix. **Sakinyje** *Sed ā Cicerōne, ōrātōre et scrīptōre clārissimō, hoc dictum esse trāditur.* yra sintaksinė konstrukcija (pabraukite ją):

- a. nominativus cum infinitivo c. ablativus absolutus
b. accusativus cum infinitivo d. coniugatio periphrastica

x. **Sakinyje** *Prōcēdente tempore domūs nōbīlium Rōmānōrum ampliōrēs et magnificiōrēs factae sunt.* yra sintaksinė konstrukcija (pabraukite ją):

- a. nominativus cum infinitivo c. ablativus absolutus
b. accusativus cum infinitivo d. coniugatio periphrastica

xi. **Sakinio** *A Cicerōne, ōrātōre et scrīptōre clārissimō, hoc dictum est.* veikiamoji rūšis būtų:

- a. Cicerōne, ōrātōre et scrīptōre clārissimō, hoc dixit.
b. Cicero, ōrātor et scrīptor clārissimus, hoc dixit.
c. Cicero, ōrātor et scrīptor clārissimus, hoc dictum est.

xii. **Sakinio** *Dē domō Caesaris ūnus poēta Rōmānus scrīpsit* neveikiamoji rūšis būtų:

- a. Domus Caesaris ab ūno poētā Rōmāno scrīpta est.
b. Domus Caesaris ab ūna poētā Rōmāna scrīptus est.
c. De domo Caesaris ab ūno poēta Rōmāno scrīptum est

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 12).

Suma:

2. Įrašykite į lentelę tekste paryškintus dalyvius, šalia – daiktavardžius, su kuriais jie suderinti. Nurodykite jų skaičių, linksnį ir giminę.

nōmināta	cisterna	sg. Nom., f
<u>mānantem</u>	<u>aquam</u>	<u>sg. acc. f</u>
<u>collocāta</u>	<u>simulacra</u>	<u>pl. nom. n</u>
<u>circumdatum</u>	<u>atrium</u>	<u>sg. nom. n</u>
<u>invītātīs</u>	<u>hospitibus</u>	<u>pl. abl. m</u>
<u>appellātīs</u>	<u>clinis</u>	<u>pl. abl. f</u>
<u>accubiti</u>	<u>Romani</u>	<u>pl. nom. m</u>
<u>prōcēdente</u>	<u>tempore</u>	<u>sg. abl. n</u>
<u>factae</u>	<u>domūs</u>	<u>pl. nom. f</u>

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai užpildytą eilutę 1 taškas (daugiausia 8).

Suma:

C. LOTYNIŠKI POSAKIAI.

1. Vilniaus katedros varpinėje yra šeši varpai, nulieti ir sumontuoti Vokietijos meistrų 2002 m. Pagal tradiciją kiekvienas varpas turi vardą, simbolinį ženklą ir lotynišką įrašą. Ką reiškia tie įrašai? Susiekite poras ir įrašykite trūkstantus žodžius.

Spes nostra firma

Degu uolumu ____ Viešpačiui

Omni die dic Mariae

Viešpats karaliavo nuo [kryžiaus] medžio

Zelatus sum pro Deo

____ Džiaukimės Viešpatyje

Dominus regnavit a ligno

Mūsų ____ viltis tvirta

Gaudeamus in Domino

Kiekvieną dieną šlovinki ____ Marija

Vince malum in bono

Blogį ____ nugalėk gerumu

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 6).

Suma:

2. Parinkite lietuviškas patarles, pagal prasmę atitinkančias lotyniškas sentencijas.

Lupus in fabula.	<u>Vilką mini – vilkas čia.</u>
Ex musca elephantum facit.	<u>Iš malkos vežimą priskaldo.</u>
De eadem fidelia (puodynės) duos parietes (sienas) dealbare (nubalinti)	<u>Vienu šūviu du zuikius nušauti.</u>
Omnis Minervae homo.	<u>Visų amatų meistras.</u>
Asinus asino pulcherrimus.	<u>Toks tokį pažįsta.</u>
Serva me, servabo te.	<u>Tu man, aš tau.</u>

Visų amatų meistras. Toks tokį pažįsta. Tu man, aš tau. Vienu šūviu du zuikius nušauti. Iš malkos vežimą priskaldo. Vilką mini – vilkas čia.

Vertinimas: Už kiekvieną teisingai atsakymą 1 taškas (daugiausia 6).

Suma:

D. ANTIKOS KULTŪROS ŽINIUS

1. Atsakykite į klausimus, pažymėdami teisingą atsakymą:

- i. Pirmoji antikinė tragedija buvo išversta į lietuvių kalbą prieš 120 metų (1903). Tai Sofoklio tragedija. Kokia?
 a) „Prikaltasis Prometėjas“ b) „Antigonė“ c) „Medėja“ d) „Oidipas karalius“
- ii. Iš graikų perimtas žodis *schola* lotyniškai reiškė „mokykla“. Kokia graikiško žodis *scholē* pirminė reikšmė?
 a. sportas; b. mokykla; c. laisvalaikis; d. mankšta
- iii. Indas, kuriame vyną miešdavo vandeniui, buvo vadinamas?
 a. amfora; b. hidrija; c. krateru; d. kiliku
- iv. Pitinės sporto varžybos vykdavo:
 a. Olimpe; b. Delfuose; c. Olimpijoje; d. Atėnuose
- v. Olimpinių žaidynių nugalėtojai buvo apdovanojami:
 a. aukso vainiku c. lauro lapų vainiku
 b. alyvmedžių aliejumi d. alyvmedžio vainiku
- vi. Graikiško teatro statinio dalis, kurioje sėdėjo žiūrovai, buvo vadinama:
 a. skėnė; b. theatron; c. kriauklė; d. orchestra
- vii. Žodis „scena“ kilęs iš graikiško žodžio, reiškiančio:
 a. „palapinė“; b. „žiūrėti, stebėti“; c. „kriauklė“; d. „šokti“
- viii. Romėniško namo ar vilos valgomasis:
 a. atrijus; b. tablinas; c. triklinijus; d. peristilis
- ix. Kokiam dievui ar deivei buvo skirta Atėnų šventykla, vadinama Partenonu?
 a. Artemidei c. Apolonui
 b. Dionisui d. Atėnei
- x. Svarbiausioje Romos Kapitolijaus šventykloje buvo garbinama dievų triada. Kokia?
 a. Jupiteris, Junona ir Minerva c. Demetra, Persefonė ir Bakchas
 b. Cerera, Liberas ir Libera d. Jupiteris, Junona ir Vesta

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 10).

Suma:

2. Šiame Jeano A.D. Ingreso paveiksle (1811) nutapyta scena iš Homero „Iliados“ pirmosios knygos. Perskaite ištrauką, atsakykite į klausimus.

[...] iš banguotos jūros išnirus
 Ryto migloj į Olimpą ir aukštąjį dangų pakilo.
 Žaibvaldį Dzeusą Kronidą toli nuo kitų ji atrado
 Sėdintį vieną aukštoj daugiaskardžio Olimpo viršūnėj.
 Sėdosi deivė jam priešais, kelius apkabino kairiaja,
 Dešine švelniai paglostė jo smakrą ir nieko nelaukus
 Ėmė Kronidą maldauti malonės, sakydama šitaip:
 „Dzeuse, mūs tėve! Jei žodžiais ar darbu tarp nemirtingųjų
 Aš tau padėjau kada, – išgirski mano meldimą
 Ir nešykštėki garbės mano sūnui, kuriam trumpaamžiui
 Būti žadėta [...]. (Hom. *Il.* I.496–506, Antano Dambrausko vert.)

- Ką reiškia Dzeuso epitetas „Kronidas“?.....[Krono sūnus](#)
- Kokia deivė pavaizduota paveiksle?[Tetidė](#).....
- Kodėl ji išnyra „iš banguotos jūros“?[nes ji yra jūrų deivė ir gyvena jūroje](#)
- Kas yra jos sūnus, „kuriam trumpaamžiui / Būti žadėta“?
[Achilas](#).....

Suma:

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 4).

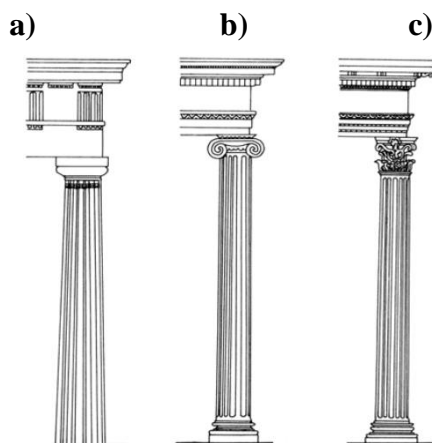
3. Remdamiesi iliustracijomis, atsakykite į klausimus.

i) Kokie tai architektūros orderiai?

- _____ [dorėninis](#) _____
- _____ [jonėninis](#) _____
- _____ [korintinis](#) _____

ii) Kuris iš jų vėlyviausias?

_____ [korintinis](#) _____

vii) Vitruvijus veikale „Apie architektūrą“ rašo:

„Šio kapitelio išradimas, kaip pasakojama, nutiko šitaip: viena mergaitė [...] ligos ištikta pasimirė. Po jos laidotuvių žaisliukus, kuriais ji gyva būdama džiaugėsi, žindyvė surinkusi sudėjo pintinėn,

nunešė prie kapavietės ir pastatė ant viršaus. O kad atvirame ore ilgiau išliktų, pridengė čerpe.

Pintinė netyčia buvo pastatyta ant akanto šaknies. Po kurio laiko, pavasarėjant, akanato šaknis, per vidurį spaudžiama naštos, išleido lapus ir ūglius, kurie, augdami palei pintinės šonus ir ties čerpės kampais spaudžiami jos svorio, neišvengiamai buvo priversti kraštuose užsiriesti kaip voliūtų linkiai“ (Vit. IV. 1. 9).

Apie kokio kapitelio išradimą čia pasakojama? _____ [korintinio](#) _____

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 5).

Suma:

4. Seniausias išlikęs pergalės paminklas Europoje vadinamas Gyvačių kolona, kurią pastatė visi graikų poliai bendros pergalės prieš persus proga. Jos dabartinį vaizdą ir rekonstrukciją matote paveikslėliuose.

i. Kokia tai buvo pergalė?

- a) Platajų mūšio b) Maratono mūšio
c) Akcijaus mūšio d) Farsalo mūšio

ii. Kur buvo pastatytas paminklas?

- a) Atėnuose; b) Spartoje; c) Delfuose; d) Romoje

iii. Imperatorius Konstantinas pervežė koloną į:

- a) Atėnus b) Konstantinopolį
c) Neapolį d) Romą

iv. Šiuo metu šis paminklas stovi:

- a) Romoje; b) Atėnuose; c) Neapolyje; d) Stambule

Vertinimas: Už kiekvieną teisingą atsakymą 1 taškas (daugiausia 4).

Suma: